

**AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS
PAGALBINIO APVAISINIMO ĮSTATYMO NR. XII-2608 1, 3, 5, 7, 9 IR 10 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai:

Įstatymo rengimą paskatino, tai kad 2025-04-10 Konstitucinis teismas priėmė nutarimą Nr. KT19-N4/2025, kuriame konstatavo, kad Lietuvos Respublikos pagalbinio apvaisinimo įstatymo 5 straipsnio 3 dalyje nustatytas teisinis reguliavimas, pagal kurį asmenims, esant atitinkamų medicininių priežasčių ir nesant medicininių kontraindikacijų, sveikatos priežiūros paslauga – pagalbinis apvaisinimas – negali būti teikiama vien dėl to, kad jie nėra sudarę santuokos ar įregistravę partnerystės, vertintinas kaip pagal Konstitucijos 29 straipsnį draudžiamas žmogaus teisių varžymas dėl jų šeiminių padėties, taip pat kartu konstatavo, kad ginčijamoje Įstatymo 5 straipsnio 3 dalyje nustatęs konstitucinio asmenų lygiateisiškumo principo neatitinkantį teisinį reguliavimą, diskriminuojantį nesusituokusius ar neįregistravusius partnerystės asmenis, kuriems nustatytas objektyvus medicininis pagalbinio apvaisinimo poreikis, įstatymų leidėjas, reguliuodamas sveikatos priežiūros paslaugos – pagalbinio apvaisinimo – teikimo sąlygas, nesilaikė iš Konstitucijos 53 straipsnio 1 dalies kylančio reikalavimo užtikrinti visiems prieinamą sveikatos priežiūrą, bei pripažino, kad *Lietuvos Respublikos pagalbinio apvaisinimo įstatymo (TAR, 2016-09-19, Nr. 23713) 5 straipsnio 3 dalis tiek, kiek pagal ją teisę gauti pagalbinio apvaisinimo paslaugas turi tik santuoką ar registruotos partnerystės sutartį sudarę asmenys, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsniui, 53 straipsnio 1 daliai.*

Atsižvelgiant į Konstitucinio teismo nutarimą ir buvo parengtas šis įstatymo projektas, kurio pagrindinis tikslas panaikinti diskriminacines įstatymo nuostatas, bei techniškai patikslinti vieną nuostatą, kurios taikymas praktikoje, kelia problematiką.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai:

Seimo narė Viktorija Čmilytė-Nielsen

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai:

Dabar galiojantis LR Pagalbinio apvaisinimo įstatymas (toliau - įstatymas) įtvirtina tokias sąlygas, pagal kurias sveikatos priežiūros paslauga – pagalbinis apvaisinimas – gali būti teikiama asmenims tik jei jie yra sudarę santuoką arba įregistravę partnerystę.

Dabar galiojančio įstatymo 9 straipsnio 1 dalyje reglamentuota, kad teisę į reprodukcinį audinių išsaugojimą atsiranda tik jei esama sveikatos būklė ir (ar) prognozuojami sveikatos sutrikimai, ir (ar) paskirtas gydymas kelia pagrįstų abejonių dėl šio asmens tolesnio vaisingumo ir tas abejones patvirtina gydytojų konsiliumas.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama:

Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad pagalbinio apvaisinimo paslaugos galėtų būti atliekamos asmenims neatsižvelgiant į jų šeimyninę padėtį (sudarę santuoką ar registravę partnerystę). Tai leis daugiau asmenų pasinaudoti pagalbinio apvaisinimo paslaugomis ir susilaukti savo biologinių vaikų, bei pašalins Konstitucinio teismo nustatytą prieštaravimą Konstitucijai.

9 straipsnio 1 dalies pakeitimu siūloma išplėsti sąrašą būklių, kada atsiranda teisė į reprodukcinį audinių išsaugojimą, nes šiai dienai esama sveikatos būklė ir (ar)

prognozuojami sveikatos sutrikimai, ir (ar) paskirtas gydymas, neapima visų galimų būklių, kurios kelia pagrįstas abejones dėl asmens vaisingumo, todėl praplečiant būklių sąrašą paliekamą tos srities profesionalų konsiliumui spręsti dėl asmens būklės ir jos įtakos jo vaisingumui.

5. **Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta:**

Teisinio reguliavimo poveikio vertinimas nebuvo atliktas.

6. **Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai:**

Priimtas įstatymas įtakos kriminogeninei situacijai neturės.

7. **Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai:**

Įstatymas turės teigiamos įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai. mažės Lietuvos piliečių medicininis turizmas į kaimynines šalis.

8. **Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams:**

Įstatymo projektas strateginio lygmens planavimo dokumentams neprieštarauja.

9. **Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios:**

Priėmus teikiamą Įstatymo projektą, kitų įstatymų priimti, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

10. **Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka:**

Įstatymų projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymo reikalavimų, ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

11. **Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus:**

Įstatymų projektai atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

12. **Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti:**

Lietuvos Respublikos Vyriausybei ir jos įgaliotoms institucijoms reikės priimti įgyvendinamuosius teisės aktus.

13. **Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais):**

Sudarius sąlygas pagalbinio apvaisinimo paslaugomis naudotis ne tik sutuoktiniams, partneriams, gali reikėti daugiau PSDF biudžeto lėšų pagalbinio apvaisinimo paslaugoms

apmokėti. Kiek tokiomis paslaugomis pasinaudotų ir kiek papildomai tam reikėtų lėšų, šiuo metu prognozuoti sudėtinga

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados:

Rengiant Įstatymo projektą negauta specialistų vertinimų.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis:

„pagalbinis apvaisinimas“ „vaisingumo išsaugojimas“, „embrionas“

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai:

Nėra